رعایت انشائات طولی در اخبار رویت و اخبار عدد

شاگرد: مواقفات را به چه صورت حمل میکنید؟

استاد: عرض من این است که از حیث اخبار از صوم حضرت، نافی قرینه داخلیه ای که من عرض کردم نیست. بلکه ریخت نفی بیست و نه روز روزه گرفتن حضرت طوری است که از تناسب حکم و موضوع میفهمیم که محتاج تاویل است. حال باز تاویل آن را خود معصوم باید توضیح بدهند. ولی خلاصه ظاهرش منظور نیست. یعنی این تکذیب، تکذیب خبر آنها به آن چه که واقعیت عالم بوده و سائر روایات معصومین هم میگویند جد ما بیست و نه روز، روزه گرفتهاند، نیست. وقتی تکذیبی به این صورت جور در نمیآید، پس باید ببینیم منظور چیست. یعنی چه حضرت تمام روزه ها را تام گرفتند؟ آن را توضیح میدهند.

اما به روایاتی میآییم که عملاً ارجاع میدهند. خب جمعش به چه میشود؟ جمعش این است: نه اینکه وقتی هلال را دیدی بگویی من کاری ندارم. این برای جایی است که گیر بیافتیدی. برای جایی است که دستت از رویت کوتاه شود. «غمّت الشهور» و ... . شما با فرض اینکه هلال را امشب ببینید مجاز نیستید که فردا را به‌عنوان ماه مبارک روزه باشید؛ در شب عید فطر بگویم عید نیست. چون «شهر رمضان تام ابدا». خب همه هلال را دیدیم، میگوید دیده باشیم، فردا روز عید فطر نیست و سی ام رمضان است.

شاگرد: محملش تنها «غمت الشهور کلها» است؟ یا اینکه دستم از رویت کوتاه شود چون خیلی اختلاف شده؟

استاد: این تفحص خارجی میخواهد. یک مورد وقوعا پیدا کنیم؛ یعنی کسی بگوید ما در ماه مبارک به‌خاطر اینکه شیعه بودیم ماه را دیدیم و عید نکردیم. وقوعا پیدا کنیم. حال فتوا و کتاب یک چیز است، اما اینکه بگویند با اینکه ماه را دیدیم ولی هنوز شوال داخل نشده و فردا سی ام ماه مبارک است.

شاگرد: مطلبی که فرمودید مسلم است، من آن طرفش را میگویم. فقط مورد روایات عدد، مورد غم الشهور باشد؟ یا اینکه برای جایی هم هست که خیلی اختلاف شده باشد؟ شعبان اختلاف است و رمضان اختلاف است؟ یک محملش هم اینجا باشد، این محال است؟

شاگرد۲: در یکی از مواقفات روایات عدد بود که فرمود از اول محرم شروع به شمردن بکن، نه اینکه به ماه رمضان رسیده و نمیدانم ماه رمضان شد یا نشد. حضرت میگویند من به تو روشی دادم میدهم که اصلاً به رویت نیازی نداشته باشی. اول سال که محرم شد، شروع به شمردن کن و ماه رمضان شما فلان روز میشود. این دیگر ربطی به «غمت الشهور» ندارد. بلکه حضرت روشی را داد میدهند که به رویت نیازی نداشته باشد.

استاد: در اینجا هم همینطور است. یعنی شما از اول محرم اموری را تهیه کن که عند الاحتیاج به آن مراجعه کنی. نه عند وضوح الخلاف. من اینطور می‌فهمم. وقتی گفتیم تطبیق سه حرکت بر هم ثبوتا چند وجه دارد، شارع طبق آنها حکمی برای خودش انشاء کرده ای نه؟ آیا انشائات در عرض هم هستند ای در طول هم هستند؟ یک وقتی می‌گوییم شارع تنها یک انشاء کرده؛ که نوعاً ظاهر بحثهای رویت هلال حتی در زمان ما همین است. اگر بگوییم اینها چند انشاء هستند، این سؤال مطرح است که اینها در عرض هم هستند که تخییری می‌شود، ای انشائات در طول هم هستند که تخییری نیست. یک انشاء بالفعل می‌شود، اگر دست ما از انشاء بالفعل کوتاه شد و نتوانستیم این انشاء بالفعل را اجرا کنیم، انشاء در طول آن مثل آتش زیر خاکستر جلو می‌آید؛ وقتی خاکستر کنار رفت او خودش را نشان می‌دهد. انشاء طولی یعنی الآن موجود است، فعلیت طولیه هم دارد اما فعلیت فعالیه ندارد. بین اینها تفاوت گذاشتیم. بالفعل بودن با فعال بودن دو چیز جدا بود. همین روایات عدد بالفعل است، اما فعال نیست. چه جور می‌شود؟ مدتی آنها را بحث کردیم. بلکه خود فعالیت هم دو-سه جور بود. در علم و ... تفاوت می‌کرد.

شاگرد: برخی از انشاء ها طولی بود و می‌توانست فعال هم باشد.

استاد: خصوصیات بحث یادم نیست اگر مثالی یادتان هست بفرمایید.

شاگرد: استحباب ترکیبی را می‌فرمودید؛ مثلاً صبی از حیث مکلف بودنش و جواز ترک داشتنش.

استاد: بله، هم جواز ترک دارد و هم نمازی که می‌خواند دقیقاً نماز ظهر شریعت اسلامی است. نه چیز دیگر ای به امر دیگری تشابه داشته باشد. وقتی یک مراهق در مسجد نماز ظهر می‌خواند، نمی‌گوییند این مراهق نمازی می‌خواند شبیه نماز ظهر امت اسلامیه. نه، دقیقاً مصادیقی از امر شرع به این نماز ظهر بخوانید را انجام می‌دهد. اینها چیز کمی نیست که بگوییم صبی نماز می‌خواند و مراهق است. این بحثها را درجایی‌که صبی بین نماز به تکلیف می‌رسد عرض کردیم. فرع خیلی خوبی بود. مدت طولانی این را مباحثه کردیم. اگر صبی بین نماز بالغ شد، قاعده چه اقتضائی می‌کند؟ قاعده می‌گوید این نماز درست نیست و باید از اول به نیت وجوب نماز را اعاده کن ای نه؟ طبق نظر بسیاری همین نماز کافی است. بین نماز بالغ شد مشکلی نیست. داشت نماز می‌خواند به سن بالغ شد. مثلاً لحظه تولدش بین نماز واقع شد، مانعی ندارد. نمازش «وقع ظهرا». نصفش مستحبی بوده و نصف دیگری وجوبی. این وجوب و استحباب، با وجوب طبیعت نماز ظهر منافاتی ندارد.

بازبینی #1
ایجاد شده 9 آوریل 2026 12:56:36 توسط ... .
به روزرسانی شده 9 آوریل 2026 12:57:41 توسط ... .